Med «førsteformannen» ved bordet

Rein Lae Solberg, Norsk Roseforenings første formann, åpnet Rosedagene i Freiaparken i jubileumsåret. I talen fortalte han om hvordan foreningen ble dannet. Senere på dagen ble han, sammen med en annen veteran, Kjell Kristiansen, utnevnt til æresmedlem av Norsk roseforening. Etterpå tok Solberg seg tid til en liten prat – med Rosebladet.

AV KARI BENTZEN BAKKEN
FOTO: REIN LAE SOLBERG

Har du alltid vært interessert i hagearbeid? begynte vi samtalen med. – Ja, svarte Rein Lae Solberg, men det var rosene som fikk fart på det.

Men hvordan fikk du idéen til å starte en norsk roseforening?
– Jeg var oberstløynant i Luftforsvaret på den tid og hadde vært stasjonert som liaison-offiser for norske flykadetter i USA i årene 1977–79. Familien bodde i San Antonio i Texas. Der hadde vi en nabo som var roseinteressert, han plantet og stelte med roser. Dette kom jeg borti ved en tilfeldighet. Naboen deltok på roseutstillinger og bad meg bli med. Etterhvert ble vi gode venner,og av ham lærte jeg meget. Senere ble jeg medlem av den lokale roseforeningen, deltok på roseutstillinger i to år i USA og lærte systemene der.

Det var vel ikke bare å sette i gang her hjemme heller?
– Det måtte være noen som var villige til å ta på seg ansvaret. Jeg hadde begynt hjemme i hagen med moderne roser, var opptatt av dyrking, gjødsling og stell. Jeg var mest opptatt av stilkroser på den tiden. Jeg hadde f.eks stilkrosen 'Double Delight' i hagen. En herlig rose med duft og fine farger som jeg ble kjent med i USA og som ble valgt til Verdensrose i 1986. Den gikk dårlig i Norge. Prøve- og feilemetoden er stadig like viktig. Klaserosen 'Europeana', også kjent i USA, var meget bedre og svært populær i Norge da.

Etter seminaret om roser som Det norske hageselskapet arrangerte på Dømmesmoen i 1982, der mange hageinteresserte møtte, bl.a. fra Blomstervenners Klubb, kom tanken om en roseforening opp. Førsteamanuensis ved Landbruksskolen på Ås, Arne Lundstad, var lærer på seminaret. Han var en kapasitet på roser med et internasjonalt renommé. Han hadde på den tiden allerede foredlet og registrert 11 av sine egne roser. At han var med, var avgjørende for å iverksette planen om en norsk roseforening – uten ham, hadde det ikke blitt noe av. Han var en raus person som lærte bort mye, og det var ham som vekket vår interesse for de historiske rosene. 'Red Nelly' ble en av mine favoritter!

Det virkelig store problemet den første tiden var å skaffe de rosene vi ville prøve. Olsens Enke på Skøyen i Oslo hadde et godt utvalg, likedan Riis planteskole på Økern og Skajem på Smestad. Det endte likevel med at vi i Oslo Roseforening de førsteårene forsøkte å importere roser selv. Kari Wang hadde ansvaret for importen det første året. Men dette falt for dyrt og tungvint i lengden. Etterhvert ble utvalget i hagesentrene heldigvis forbedret.

Du var både leder og satt i redaksjonen for Rosebladet de første årene. Det måtte ha vært arbeidssomt når dere skulle gjøre alt selv?
– Jeg anså Rosebladet og kontakten med medlemmene som det viktigste arbeidet for meg som leder. Det var et stort arbeid

'Double Delight', Swim & Ellis, USA 1977. Prisbelønnet stilkrose med sterk duft. Trives i Norge bare i de beste strøk av landet. H3

'Red Nelly', syn. 'Single Sherry', er en pimpinellerose som blir ca. 1,5 m høy og like bred. Ukjent opprinnelse. Hardfør og krever lite stell. Får svarte nyper.

REIN LAE SOLBERG

Æresmedlem i Norsk Roseforening. Pensjonert offiser fra Luftforsvaret. Var med å starte Oslo Roseforening, senere Norsk Roseforening i 1982. Leder av foreningen i 12 år, redaktør og satt i redaksjonen for *Rosebladet* i mange år. Reiseleder på flere rosetuer til utlandet. Var med og etablerte Tomb Rosehage sammen med Sigmund Dale o.a. i 1990. Visepresident i Verdensorganisasjonen for Roseforeninger *(WFRS)* i 6 år og satt i *Conservation Committee* med ansvar for å bevare og registrere alle verdens roser. Er fortsatt internasjonal rosedommer ved bedømming av roser i prøvehager verden over. Startet eget firma, *RoseExperten*, i 1994, med salg av roser, bilder, m.m. Har nå Norges største privatutsalg av roser i Råde i Østfold. Holder lysbildeforedrag og seminarer for roseinteresserte i hele Norge. **www.roseexpert.no**

den første tiden for å informere om roser og rosedyrking. Redaksjonen hadde ofte møter hjemme hos Sigrun Fredricksen på Abbediengen på Skøyen den første tiden. Hun hadde spritduplikator. Alt foregikk på dugnad. Foreningen hadde ikke økonomi til å trykke bladet, det kom først tidlig på 1990-tallet.

Hvordan klarte dere å øke medlemsmassen så fort som dere gjorde? Hvordan utviklet dere foreningen den første tiden?
– Roseturene var uhyre viktig for å utvikle foreningen og for å skaffe flere medlemmer. I 1986 hadde vi f.eks. en tur til Tyskland, bl.a. med besøk hos Kordes, der vi ble tatt kongelig imot og servert helstekt gris! Vi var i Danmark og fikk se rosene til Aage Gylling, senere til England. Det var store opplevelser. Vi var jo helt utsultet på å få se roser og nyere sorter! Senere var vi på tur til Sidney i Australia og til New Zealand. Med impulser fra utlandet lærer en mye, vi får et godt miljø på turene, og ikke minst; vi skaffer oss et nettverk.

Du har også representert Norge internasjonalt i mange år.
– Jeg satt som Vice-President i *World Federation of Rose Society (WFRS)* og representerte Nord-Europa fra 1994–2000. Det satte Norge på det internasjonale rosekartet. WFRS arbeidet med å få registrert alle roser som fantes i hele verden. Gamle norske roser kom med. Jeg holdt foredrag i komitéen og viste bilder. Det var mange interessante debatter i rosemiljøet.

'Nordens Drottning' verserte en tid i de nordiske bladene, hva var det med navnet på den?
– Det var forvirring rundt det navnet. Veronica Sundman, senere leder i Finska Rosensällskapet, introduserte den som 'Nordens Drottning', en *Rosa davurica*-hybrid (egentlig med enkle blomster) krysset med *R. rugosa* – som kom fra Regel og Kesselring i Russland sist på 1800-tallet. Jeg fant den en gang feilaktig navnet 'Mikado' i Roseraie du l'Haÿ. Mikado betyr keiser på japansk, og sorten var kjent i Tyskland som 'Keiserin des Nordens'. I Norge går den lokalt under betegnelser som 'Follorosa' og 'Drøbakrosa'.

Hvordan ble du RoseExpert? – Det er et krevende navn!
– Alt baserer seg på erfaring og kunnskap. Folk som fordyper seg kan lære alt! I rosemiljøet er det bare få som har botanisk utdannelse. Men det ligger en fare ved dette. Det finnes mange «sannheter» som bare godtas uten at de undersøkes, men som er direkte feil. De refereres og overlever. Ta f.eks. den vedtatte sannhet at podestedet må ligge 10–15 cm under jordoverflaten. Men så dypt er det hverken lys eller luft, noe som er helt avgjørende for at planten setter nye skudd fra podestedet (vekstpunktet). 1–2 cm er nok. Riktignok kan en da få enkelte rotskudd, men dagens grunnstammer er ganske greie slik.

Likedan «loven» om å beskjære rosene når bjerkeløvet er så stort som musører. Hardføre roser, som historiske roser og buskroser kan, og bør beskjæres tidligere, før de begynner å skyte. I Sør-Norge kan det gjøres allerede i februar–mars. Andre roser bør også beskjæres tidligere, i perioden fra telen går til de begynner å skyte. Dette avhenger selvfølgelig av klima der du bor. Når knoppene har begynt å skyte, bruker planten opp noe av oppbygningsnæringen og dette blir da skåret bort hvis du skjærer senere. Noen minusgrader tåler roseknoppene! Når du skjærer, får busken en ny grein, som er omtrent like tykk som den du skjærer av.

Tilslutt vil vi spørre en forhenværende redaktør om hva du savner i Rosebladet?
– Det kunne være fint å få flere reportasjer fra norske, private rosehager. Det gir idéer og inspirasjon og bredere kunnskap om hva som trives i landet. Dessuten burde bladet bringe internasjonalt stoff fra f.eks. publikasjoner som *World Rose News*.

Vi kvitterer med å takke Rein Lae Solberg for alt han har gjort for å øke både interessen og kunnskapen om rosedyrking i Norge!